

SLAVEN BERTOŠA,
BARBAN I MLETAČKI
LOREDANI: ŽIVOT U
POKRETU, LJUDI I
DOGAĐAJI

Katedra Čakavskog sabora Pazin – Sveučilište
Jurja Dobrile u Puli, Zagreb, 2016., 319 stranica,
93 ilustracije (u boji)

Marko Jelenić

Dvigradska 16
HR - 52352 Kanfanar
jelenic_marko@yahoo.com

Prikaz / Review

Primljeno / Received: 18. 11. 2015.

U izdanju Katedre Čakavskog sabora u Pazinu i Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli kao izdavača te Državnog arhiva u Pazinu i Općine Barban kao suizdavača, ugledala je u veljači 2016. svjetlo dana knjiga povjesničara i sveučilišnog profesora dr. sc. Slavena Bertoše *Barban i mletački Loredani: život u pokretu, ljudi i događaji*. Središnja tema monografije jest područje feuda Barban i Rakalj tijekom razdoblja mletačke uprave, od 16. stoljeća pa do 1797. godine te kasnije u 19. stoljeću. Izdanje na 319 stranica nesumnjivo je, zbog temeljitog pristupa arhivskoj građi, ali i faktografske vrijednosti autorova istraživanja, vrlo vrijedno pažnje stručne javnosti. Knjiga sadrži četrnaest poglavlja i veći broj priloga, kao i devedesetak fotografija koje dopunjuju tekstualni dio. Iako je autor objavio veći broj knjiga i članaka povijesne tematike, ovo je prva koja se bavi barbanskim i rakljanskim teritorijem. Rezultat je istraživanja koje je pisac proveo u Državnom arhivu u Veneciji, Državnom arhivu u Pazinu i Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, gdje je sačuvana bogata arhivska građa o istraženim temama. Prof. dr. sc. Slaven Bertoša jedan je od vodećih predstavnika istarske i hrvatske historiografije novoga vijeka.

Prilikom istraživanja autor postavlja nekoliko ključnih teza: kako je izgledao život na Barbanštini tijekom razdoblja u kojem je obitelj Loredan upravljala tim feudom, kakve su bile društvene, ekonomske i crkvene prilike te kakve je veze istraženo područje održavalo s ostalim dijelovima Istre,

In February of 2016 a book by a historian and university professor Slaven Bertoša, PhD, *Barban i mletački Loredani: život u pokretu, ljudi i događaji* (*Barban and the Venetian Loredan family: life in motion, people and events*) was published by Katedra Čakavskog sabora in Pazin and University of Juraj Dobrila in Pula as publishers and State Archives in Pazin and Municipality of Barban as co-publishers. Central theme of the monograph is the area of the fief of Barban and Rakalj during the Venetian administration, from the 16th century to 1797, and later in the 19th century. This edition on 319 pages definitely merits attention of the scholarly public due to thorough approach to archival sources and also factualistic aspect of the author's research. The book contains fourteen chapters and a number of supplements as well as about ninety photographs complementing the textual part. Although the author published a number of books and works analyzing historical themes, this is the first one to deal with the regions of Barban and Rakalj. It is the result of the author's research in the State Archives in Venice, State Archives in Pazin and Archives of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb where abundant archival documents were preserved dealing with the themes of research. Prof Slaven Bertoša, PhD, is one of the leading representatives of the Istrian and Croatian historiography of the Modern Period.

During his research the author poses several crucial theses: what was life like in Barbanština (i.e. Barban region) during the period in which the

osobito s Pulom. Vidljiva je želja da se istraži svaki kutak bogate istarske prošlosti, stoga su poglavlja prikazana na egzemplaran način, a odabrane teme vrlo su poticajne u metodološkom smislu. Multidisciplinarnost pristupa ogleda se u činjenici da se knjiga nalazi na razmeđu povijesti i demografije. Osim toga, mikropovijesni pristup, koji i inače karakterizira autorov opus, ogleda u minucioznoj analizi izvora. Ovakav način rada hvale je vrijedan unutar okvira hrvatske historiografije jer omogućuje rekonstrukciju svakog detalja koji izvori skrivaju. Mikropovijesni pristup koji autor koristi nastao je tijekom kasnih 70-ih godina u krugu talijanske historiografije, iako se u Hrvatskoj nije proširio osobito snažno.

Nakon predgovora i uvoda u kojem donosi kraći povijesni pregled i podatke o zemljopisnoj rasprostranjenosti posjeda, kao i motivaciju za pisanje knjige, Bertoša u nizu vješto napisanih poglavlja obrađuje brojne tematske cjeline.

U prvom dijelu izdanja "Mletačka obitelj Loredan i njeni sredozemni horizonti" (str. 11-29) donose se podatci o obitelji Loredan, njihovu podrijetlu te mletačkim bibliografijama Girolama Soranza, Emanuelea Antonija Cicogne, Marca Barbara, kao i ostalih u kojima su zabilježeni članovi spomenute obitelji. Pisac je preciznom analizom izvora uspio ući u samu srž proučavanja i analiziranja obiteljskih bibliografija te je stoga vrlo pažljivo napravio selekciju članova o kojima opširnije raspravlja. Radilo se o razgranatom plemićkom rodu, čije se podrijetlo može pratiti čak od 11. stoljeća. O važnosti obitelji Loredan dovoljno govori podatak da su njezini članovi bili izabrani za duždeve, članove državnih vijeća, providure, podestate i mnoge druge značajne funkcije u Mletačkoj Republici. Kada je Mletačka Republika 1535. odlučila privatizirati Barbanski i raklanski feud, Loredani su ga za 14.760 dukata kupili i time uvelike odredili budući razvoj ovog dijela Istre. Multidisciplinarnost i metodološka zrelost autora u istraživanju istarskih tema vidljiva je u ovom poglavlju kroz povezivanje tijekova opće povijesti mletačkih plemićkih obitelji i njihovih odnosa s Istrom. Izvrstan je to primjer koji ukazuje na koji su način istarskim feudima upravljali ljudi koji su poluotok slabo poznavali.

Slijedi "Kratki povijesni pregled uz osvrt na historiografiju" (str. 30-38) u kojem Bertoša donosi sažet pregled povijesti Barbanštine, temeljeći ga na izvorima i osobito bogatoj građi koju su ostavili Josip Antun Batel, novigradski biskup Giacomo Filippo Tomasini te horograf i liječnik Prospero Petronio. Autor je vrlo detaljnom analizom i raščlam-

Loredan family governed that fief; what were the social, economic and church-related circumstances and what were the connections of the research area with other parts of Istria, particularly Pula. There is an evident wish to explore every segment of the rich past of Istria which is why the chapters were organized in an exemplary way, and chosen themes are very incitive in terms of methodology. Multidisciplinarity of approach is reflected in the fact that the book is somewhere in between history and demography. Furthermore, microhistorical approach which is characteristic of the author's works, is reflected in a meticulous analysis of the sources. This mode of work is praiseworthy within Croatian historiography as it enables reconstruction of each detail hidden by the sources. Microhistorical approach used by the author was created in the late 1970s within the Italian historiography but without significant reflection in Croatia.

After the foreword and introduction which presents brief historical overview and information on geographical distribution of the estate as well as his motivation for writing of the book, Bertoša deals with many thematic wholes in a series of skillfully written chapters.

Information on the Loredan family, their origin and Venetian bibliographies by Girolamo Soranzo, Emanuele Antonio Cicogne, Marco Barbaro and others with mention of the family's members are presented in the first part of the chapter *The Venetian Loredan family and its Mediterranean horizons* (pp. 11-29). Owing to precise analysis of the sources the author managed to touch the very essence of the study and analysis of the family bibliographies and therefore he made a careful selection of members he discussed more extensively. It was a widely ramified noble family whose origin can be traced back to the 11th century. Importance of the Loredan family is best illustrated by the fact that its members were elected as doges, members of state councils, proveditors, podestàs and to many other important functions in the Venetian Republic. When the Venetian Republic decided to privatize the fief of Barban and Rakalj in 1535, the Loredans bought it for 14.760 ducats determining in that way future development of this part of Istria to a large extent. Multidisciplinarity and methodological maturity of the author in research of the Istrian themes is evident in this chapter in associations of directions of general history of the Venetian noble families and their relations with Istria. It is an excellent example indicating in what way the Istrian fiefs were governed by the people who knew little about the peninsula.

bom ovih izvora pokušao sintetizirati zaključke o naznačenoj temi, istovremeno stvarajući priču o barbanskom kraju.

“Teritorijalni, demografski i gospodarski podaci o Barbansko-rakljangskoj gosposštiji u drugoj polovini XVIII. stoljeća” (str. 39-49) poglavlje je u kojem se prikazuju podatci o administrativnom ustroju i demografskim pokazateljima za razdoblje 18. stoljeća. Izoštrenim osjećajem društvenog povjesničara, pisac je ovdje objektivno zaključio kako je barbansko područje u navedenom razdoblju bilo prosperitetno, obrađivale su se oranice i uzgajala stoka, a zabilježena je i nazočnost obrtnika i trgovaca. Autorovi zaključci daju adekvatan pregled stanja na terenu i ukazuju na sveopći tijek života u Istri. Radi se o izvornom znanstvenom doprinosu jer se teze iznose po prvi put, a balansirane su sa stanjem na susjednim teritorijima, koji su ranije bili temom istraživanja. Smatram da profesor Bertoša donosi jasan pregled društvenih kretanja i same organizacije društva.

Sela i zaseoci Barbansko-rakljangskog feuda obrađeni su u prilogima bogatoga poglavlja “Povijesna antroponimija i toponimija (početkom XIX. stoljeća)” (str. 49-98). Autor korektno zaključuje kako upravo toponimija i popisi stanovništva ukazuju na hrvatski karakter ovoga kraja. Osim toga, o povijesnom kontinuitetu života na ovim lokalitetima govori i podatak da se veći dio prezimena očuvao do danas. Hrvatski karakter stanovništva Istre nikad nije bio upitan, a profesor Bertoša svojim istraživanjima potvrđuje ovu hipotezu koja se u okvirima istarske historiografije provlači već desetljećima. Vidljivo je da se zaključci koje je donio za područje Barbana i Raklja uklapaju u tijek istarskih i mediteranskih zbivanja u tom vremenu, pa se njima nastoji ukazati na odrednice razvoja čitavoga mletačkog dijela Istre u istraženom periodu.

“Crkvena prošlost Barbana i Raklja” (str. 99-138) poglavlje je u kojem se detaljno analizira povijest Župe Sv. Nikole u Barbanu, njezini župnici, crkve i crkveni običaji. Kroz analizu izvora saznajemo o kapelama u kojima se jednom mjesečno služila misa, popisu kapelana, plaćama svirača orgulja i postojanju bratovština. Osobit pogled dan je na dvadeset crkava nekadašnjeg feuda, koje danas pripadaju dijelom Župi Sv. Nikole u Barbanu, a dijelom Župi Sv. Filipa i Jakova u Filipani. Crkva je kroz prošlost imala vrlo značajnu ulogu u svakodnevnom životu, pa je izbor autora na proučavanja ove teme zapravo logički slijed u cilju prikazivanja svakodnevnog života.

The following chapter is *Short historical outline with view of historiography* (pp. 30-38) in which Bertoša presents brief overview of history of Barbanština, on the basis of the sources and exceptionally rich material left by Josip Antun Batel, Giacomo Filippo Tomasini, bishop of Novigrad, and Prospero Petronio, chorographer and physician. The author tried to synthesize conclusions about the mentioned theme through a very detailed analysis of these sources creating at the same time the story of the Barban region.

Territorial, demographic and economic information on the fief of Barban-Rakalj in the second half of the 18th century (pp. 39-49) is the chapter which offers an overview of information of administrative structure and demographic indicators for the period of the 18th century. As a keen social observer and historian, the author concluded objectively that the Barban region in the mentioned period was prosperous, land was tilled and livestock was raised, and presence of craftsmen and merchants was also recorded. The author's conclusions give an adequate overview of the actual situation and indicate to general life development in Istria. It is an original scholarly contribution as theses are proposed for the first time, and they are in balance with the situation in the neighboring regions, which have been previously explored. In my opinion professor Bertoša gives a clear overview of social activities and social organization.

Villages and hamlets of the fief of Barban-Rakalj were analyzed in the chapter *Historical anthroponymy and toponymy (at the beginning of the 19th century)* (pp. 49-98) with particularly rich supplements. The author concludes correctly that toponymy and censuses indicate to Croatian character of this region. Furthermore, historical continuity of life is illustrated by the fact that great number of surnames was preserved to the present day. Croatian character of the population of Istria was never in doubt, and professor Bertoša with his research confirms this hypothesis which is represented in the Istrian historiography for decades. It is evident that conclusions he made for the region of Barban and Rakalj correspond to development of Istrian and Mediterranean history in that period, so they were used to indicate development determinants of the entire Venetian part of Istria of the period in question.

Ecclesiastical past of Barban and Rakalj (pp. 99-138) is the chapter which offers extensive analysis of the history of the Parish of St. Nicholas in Barban, its parsons, churches and church customs. Through the analysis of sources we learn about the chapels used for masses once a month, list of chaplains, sala-

Poseban osvrt na župnu crkvu sv. Nikole u Barbanu, koja se gradila između 1701. i 1708., te imovinu i rodoslovlje obitelji znamenitoga i svestranoga barbanskog erudita i kanonika Petra Stankovića i ugovor o gradnji orgulja i imovini svećenika Petra Družića prilikom njegova imenovanja za podđakona dan je u poglavlju "Prilozi poznavanju prošlosti župne crkve Sv. Nikole u Barbanu" (str. 139-146). Slijedeći brojna povijesna vrela, Slaven Bertosa daje objektivan pogled na važan fragment istarske crkvene povijesti. No, ne radi se o poglavljima u kojima donosi samo popis zgrada, prava i beneficija, već autor objašnjava kako je i na koji način Crkva bila upletena u tjekeve svakodnevnog života. Pisac ulazi u detaljnu interpretaciju teme s kulturnog i društvenog aspekta. Usto donosi i brojne bibliografske informacije o institucijama koje čuvaju istraženu građu.

Slijedi niz kraćih priloga, od kojih je prvi "Inventar crkve Sv. Nikole u Barbanu" (str. 147-151), koji je bilo moguće rekonstruirati radeći na ostavštini Josipa Antuna Batela. Crkva Gospe Snježne na lokalitetu Pisak i crkva Majke Božje od Zdravlja u Bratulićima tema su poglavlja "O dvjema crkvama Barbanštine" (str. 151-162). Iako je ta činjenica slabo poznata, lokalitet Pisak bio je namijenjen vađenju soli iz Raškog zaljeva, a o gradnji crkve 1668. saznajemo iz ugovora o podizanju zdanja. Druga crkva izgrađena je na zahtjev stanovnika čete Bratulići 1724. godine. Poglavlje nudi uvid u modalitete odnosa stanovništva i vlasti, kao i interes koji je Mletačka Republika pokazala prema iskorištavanju prirodnih resursa koji su se nalazili u Istri. Potrebno je istaknuti da je profesor Bertosa u raščlambi izvora jasno naglasio da su sudbine stanovnika Istre bile podvrgnute interesima Mletačke Republike, no bilo je i primjera kada su pritisci stanovništva urodili plodom.

Bilježnici koji su rodом bili s Barbanštine, ali i iz brojnih mjesta u Istri i Venetu, tema su poglavlja "Barbanski i rakljanski bilježnici (1502.-1811.)" (str. 163-168). U njemu se analiziraju prijepisi oporuka, koje upotpunjuju saznanja o životu na tim prostorima. Stvarajući raspravu o bilježnicima, autor postavlja pitanje u kojoj su mjeri obiteljski odnosi bili regulirani te koji su modaliteti nasljeđivanja postojali tijekom spomenutog razdoblja u Istri. Na mjesto bilježnika najčešće su se birali Mlečani, što se naglašava u tekstu, iako je znalo biti i ljudi s okolnog područja i ostalih dijelova Republike. Popis obuhvaća razdoblje od 16. do 19. stoljeća. Istraživanja ovakvog tipa vrijedan su doprinos jer pridonose analizi migracijskih kretanja.

ries of organ players and existence of fraternities. Particular view was provided on the twenty churches of the former fief presently belonging to the Parish of St. Nicholas in Barban and to the Parish of St. Philip and St. Jacob in Filipana. The church played an important role in everyday life so that selection of this theme was actually logical move with the aim of depicting everyday life.

Chapter *Contributions to the study of the past of the parish church of St. Nicholas in Barban* (pp. 139-146) offers a special review of the parish church of St. Nicholas in Barban which was built between 1701 and 1708, and property and genealogy of the family of famous and versatile erudite and prebendary Petar Stanković as well as contract on construction of the organ and property of the priest Petar Družić during his appointment as subdeacon. Owing to study of many historical sources, Slaven Bertosa gives an objective view of the important fragment of the church history in Istria. This is more than just a list of objects, rights and privileges, as the author explains how the church participated in everyday life. The author engages in a detailed interpretation of the theme from the cultural and social aspect. He also provides abundant bibliographic information on institutions which keep the study material.

Few shorter texts follow, first of which is *Inventary of the Church of St. Nicholas in Barban* (pp. 147-151) which could be reconstructed owing to the heritage of Josip Antun Batel. The church of Our Lady of the Snows at the site of Pisak and church of Our Lady of Good Health in Bratulići were studied in the chapter *On two churches in Barbanština* (pp. 151-162). Although this fact is poorly known, the site of Pisak was intended for salt extraction from Raški zaljev (Raša Bay), and church building in 1668 is described in the contract for its construction. The other church was built at the demand of the residents of Bratulići in 1724. The chapter offers insight into modalities of relations of the population and authorities, as well as the interest exhibited by the Venetian Republic regarding use of natural resources located in Istria. It is necessary to emphasize that professor Bertosa in the analysis of the sources clearly emphasized that destinies of the residents of Istria were subjected to the interests of the Venetian Republic, but there were examples when pressures of the population were effective.

Notaries originally from Barbanština, but also from many places in Istria and Veneto, are the theme of the chapter *Notaries from Barban and Rakalj (1502-1811)* (pp. 163-168). In it the copies of the wills are analyzed which are completed with insights

Dva poglavlja koja slijede, “Oporuke barban-skih plemića (XVI.-XVII. stoljeće)” (str. 169-174) te “Oporuke barbanskih seljaka (XVI.-XIX. stoljeće)” (str. 175-187) prikazuju sveukupno šest dokumenata iz kojih je vidljiv način života i običaji prisutni u puku i kod plemića. Osobito je značajna oporuka Antuna Sinčića iz sela Cunja pokraj Buzeta, koji je ostavivši sinovima nasljedstvo ukazao na smjernice gospodarskog razvoja Istre i migracijska kretanja, a o tome je riječ u poglavlju “Oporuka Antuna Sinčića (1799.): primjer buzetsko-barbanskih migracijskih veza” (str. 188-194). Ova su poglavlja nastala zbog istančanog afiniteta koji je profesor Bertoša prikazao i u ranijim knjigama i radovima, prema istraživanju migracijskih veza raznih lokaliteta u Istri. Radi se o jednoj od oglednih rasprava o vrlo zanimljivoj i znanstveno nedovoljno analiziranoj problematici.

Upravo je mobilnost jedna od karakteristika koja ukazuje na kompleksnost istraživanja istarskih mikrokozmosa. “Migracijski kontakti između Barbana i Pule u novom vijeku” (str. 195-212) poglavlje je u kojem pisac, proučavajući matične knjige grada Pule, donosi podatke o migracijskim kretanjima između dva navedena naselja, odnosno područja. Iz analiziranih podataka vidljivo je da se, primjerice, doseljenici iz Barbana spominju 56 puta, a oni iz Raklja 17 puta. Kao vrsni poznavatelj pulskih matičnih knjiga, prof. dr. sc. Slaven Bertoša ne donosi samo statističke podatke o migracijskim vezama, već i fragmente iz povijesti ljudskih sudbina. Time pokazuje vještinu u proučavanju kompleksnih društvenih odnosa na istarskom poluotoku tijekom mletačke uprave. Intenzivnija kolonizacija Istre tijekom 16. stoljeća ogleda se i na primjeru Barbana, što autor naglašava tijekom čitavog poglavlja. Stanovništvo koje se doseljavalo bilo je mahom hrvatsko, osobito na seoskom području. Ovakav objektivni zaključak bio je moguć analizom prezimena iz pulskih matičnih knjiga.

Posljednje poglavlje nosi naslov “Mletačko-austrijska granica u dolini rijeke Raše koncem XVI.-II. stoljeća” (str. 213-225). U njemu profesor Bertoša rekonstruira rad mlinova u Raškom zaljevu, uzgoj riže, ali i stalna žarišna pitanja duž mletačko-austrijske granice. Prema izvješćima s ophoda državne granice iz 1788. i 1791., pohranjenim u Državnom arhivu u Veneciji, vidljivo je da je postojao određeni broj sporova i da je povjerenstvo upozorilo mletačku općinu Barban te austrijske općine Žminj i Sutivanac da se obavezno moraju pridržavati graničnih crta. Sporove ipak nije bilo lako prevladati zbog uvjeta života i ustaljenih na-

about life in these regions. In the discussion on notaries, the author poses a question of the extent of regulation of family relations and modalities of inheritance which were present in Istria in the mentioned period. The Venetians were usually elected as notaries as emphasized in the text although there were exceptions when individuals from the neighboring area and other parts of the Republic took this position. The list refers to the period from the 16th to the 19th century. This type of research is important because it contributes to the analysis of migrations.

Two subsequent chapters, *Wills of the Barban nobility (XVI-XVII century)* (pp. 169-174) and *Wills of the Barban peasants (XVI-XIX century)* (pp. 175-187) represent six documents illustrating the way of life and customs of nobility and common people. Will of Antun Sinčić from the village of Cunje near Buzet is particularly important as he left inheritance to his sons indicating in that way to directions of the economic development of Istria and migrations, which is discussed in the chapter *Will of Antun Sinčić (1799): example of Buzet-Barban migrational connections* (pp. 188-194). These chapters reflect exquisite affinity for migrational connections between different localities in Istria exhibited by professor Bertoša also in his earlier books and works. It is an exemplary discussion about very interesting and insufficiently known theme in scholarly terms.

Mobility is one of characteristics indicating to complexity of research of Istrian microcosmoses. *Migrational contacts between Barban and Pula in the Modern Period* (pp. 195-212) is a chapter in which the author studies registers of birth, deaths and marriages of the city of Pula and offers information on migrations between the two mentioned settlements i.e. regions. Analyzed data show for instance that immigrants from Barban are mentioned 56 times, and the ones from Rakalj 17 times. As an expert on registers of Pula, professor Bertoša presents not only statistical data on migrational connections, but also fragments of individual histories. In that way he shows competence in the study of complex social relations on the Istrian peninsula during the Venetian administration. More intensive colonization of Istria during the 16th century is reflected also on the example of Barban which is emphasized by the author throughout the chapter. The settlers were mostly Croatians, especially in countryside. Such objective conclusion was possible owing to analysis of surnames from the Pula registers.

The last chapter is entitled *Venetian-Austrian border in the Raša river valley at the end of the 18th century* (pp. 213-225). In it professor Bertoša re-

vika stanovništva s obje strane granice. Proces socijalizacije i stvaranja mirnog suživota bio je time usporen, a nesposobnost lokalnih vlasti da riješi sporove samo je stvarala stanje sveopće nesigurnosti. Kao nepresušna tema nekadašnjih sporova, a danas istraživanja, istarske su *differentie* pronašle mjesto i u ovoj knjizi. Navodeći primjere iz arhivskih vrela, pisac opravdano zaključuje kako su gospodarske prilike prouzročile neslaganja i prijepore oko granične crte.

Izdanje zaokružuju bilješke, popis izvora i literature, sažetci na hrvatskom, talijanskom, engleskom i njemačkom jeziku, popis imena, mjesta i pojmova te bilješka o autoru. Valja naglasiti da su sva poglavlja popraćena bogatim priložima, što knjizi daje osobitu važnost. Bilješke koje se nalaze na kraju knjige izrazito su iscrpne, ponekad donoseći i prijepise iz izvornoga gradiva. Na kraju svakog poglavlja nalazi se znanstveno potkrijepljen i smislen zaključak.

Djelo profesora Bertoše već u naslovu donosi glavne hipoteze svojeg sadržaja, a to su svakodnevni život, ljudi i događaji. Ipak, ova knjiga ima i dodatnu vrijednost, a to je vrlo dragocjeno istraživanje mikrokozmosa sela i života njegovih stanovnika.

Monografija je sastavljena sustavno i pregledno, uz osebujan pristup, a namijenjena je prije svega znanstvenoj publici. Ipak, lakoća i stil pisanja čine je primjerenom i široj publici. Istaknuti interdisciplinarni i multidisciplinarni pristup temi prisutan u ovom izdanju hvale je vrijedan i poticajan za ostale istraživače te može poslužiti kao vrlo kvalitetan metodološki uzor. Profesor Bertoša dao je stoga ovom knjigom još jedan iznimno značajan doprinos poznavanju istarske prošlosti tijekom mletačkog razdoblja.

constructs the work of the mills in Raški zaljev, rice cultivation, and constant focal issues along the Venetian-Austrian border. Reports from the state border patrols in 1788 and 1791 housed in the State Archives in Venice indicate that there was a number of disputes and that the committee warned the Venetian municipality of Barban and Austrian municipalities of Žminj and Sutivanac to respect borders at all costs. Disputes were difficult to overcome due to way of life and deeply ingrained customs of the population on both sides of the border. Process of socialization and creating peaceful coexistence was slowed down in that way, and incompetence of local authorities to solve the conflicts resulted in a situation of general insecurity. Istrian *differentie* have found their place in this book as an inexhaustible theme of former conflicts and present research. After mentioning examples from the archival sources the author justifiably concludes that economic circumstances caused disagreements and disputes about the border line.

The edition is completed with notes, list of sources and bibliography, summaries in Croatian, Italian, English and German, list of names, places and terms, and note about the author. We need to emphasize that all chapters have rich supplements which is particularly important. Notes at the end of the book are exceptionally extensive, sometimes with transcriptions of the original documents. Argued and logical conclusion can be found at the end of each chapter.

Professor Bertoša's work features main hypotheses of its contents in the title, and those are everyday life, people and events. Valuable research of microcosmos of the village and life of its residents is an additional value of this book.

Monograph is composed systematically and it is easy to consult. It is characterized by a unique approach and is intended primarily for the scholarly public. However, style and ease of writing make it suitable for the wider audience as well. Mentioned interdisciplinary and multidisciplinary approach to the theme applied in this edition is praiseworthy and incitive for other researchers. It can be used as a very good methodological model. Therefore professor Bertoša once more gave exceptionally important contribution to understanding of the Istrian past during the Venetian period.